

Signalizácia v ochrane rastlín - 21/2026

Škodcovia v obilninách

Oteplenie v predchádzajúcich dňoch zvýšilo aktivitu škodcov, najmä chrobákov, voškám teplo škodí. Na obilninách je výskyt týchto škodcov v rôznych intenzitách. Celkovo oteplenie v našich zemepisných šírkach prinieslo aj nových škodcov a pomohlo šíreniu cikád a bzdôch, na obilninách sú autorizované prípravky proti bzdoch **štítovka obilná** (*Eurygaster maura*), ktorá poškodzuje obilky saním. Jej veľkosť je okolo 10 mm. Koncom mája a začiatkom júna vyletuje aj **byľomor sedlový** (*Haplodiplosis marginata*). Červenkastý až žltlooranžový komárik s dĺžkou asi 5 mm. Kladie vajíčka do stebiel obilnín a vyliahnuté larvy cicaním spôsobujú deformácie. **Kohútik modrý** (*Oulema gallaeciana*) napáda hlavne pšenicu, prípadne ďalšie obilniny okrem ovsa. Veľkosť imága dosahuje 3,5-4 mm, telo aj nohy sú modré alebo zelené s kovovým leskom. **Kohútik pestrý** (*Oulema melanopus*) napáda tiež všetky druhy obilnín, hlavne jačmeň a ovos. Veľkosť dospelca je 4-5 mm, krovky má tmavomodré až zelenkasté a nohy červenkastooranžové, čím sa obidva druhy výrazne odlišujú. Vajíčka majú obidva druhy rovnaké, 1 mm dlhé, žltkasté. Larvy sú tiež rovnaké pri obidvoch druhoch, pokryté čiernym slizom a výkalmi, pripomínajú slimáčikov. Prezimujú chrobáky v okolí pozemkov, najmä po d kôrou stromov a v pôde. Na jar nalietaťavajú na porasty obilnín a vyžierajú podlhovasté otvory medzi žilkami na listoch. Po spárení kladú samičky podlhovasté vajíčka na vrchnú stranu listov, 1-5 kusov v radoch za sebou. Asi o týždeň sa liahnu larvy, ktoré rovnako ako imága, vyžierajú podlhovasté otvory do listov, pričom sa obaľujú slizovitým povlakom. Okienkovaním listov dochádza k strate listovej plochy niekedy až do vybielenia listov. Ak je počet vajíčok alebo lariiev 0,6 a viac na jedno steblo alebo pomer vajíčok a lariiev 1:2, treba ošetrovať. Larvy kohútika pestrého sa kuklia v pôde, larvy kohútika modrého v úžľabí horných listov alebo v klasoch. Chrobáky sa liahnu na jeseň, ešte krátko žerú na iných trávach, pokiaľ sa nestiahnu do zimných úkrytov. Vysoké zastúpenie obilnín napomáha premnoženiu kohútikov do takej miery, že iný spôsob boja ako chemický, nie je možný.

Proti kohútikom sú autorizované pyretroidy: cypermethrin **Cyperfor 100 EW, Sweep, Cyperkill Max, Sherpa 100 EW, Cythrin Max, Rafan Max, Supersect Max, RWA Protector Max**, deltamethrin **Delcaps 050 CS, Deltop 050 CS, Decision, Decis EW 50, Decis Forte, Decis Protech, Delta EW 50, Delta Expert, Deltik 100 SC, Poleci, Desha 2,5 EC, Delmetros 100 SC, Koron 100 SC, Nuyard, Patriot**, gamma-cyhalothrin **Nexide Rapid** (použitie do 30.9.2026), lambda-cyhalothrin **Kaiso Sorbie, Karate Zeon 5 CS, Kusti, Ninja Zeon 5 CS, Sentinel a Vaztak Pro**. Pyretroidy pôsobia blokovaním prenosu nervových impulzov pozdĺž nervových vlákien, zabraňujú fungovaniu membrány nervových vlákien, čím narušujú nervový systém škodcov, čo vedie k ich úhynu. Sú nesystémové, kontaktné a požerové jedy. Povolnený je aj acetamiprid v prípravkoch **Aceiro 200 SL** (aj bzdochy), **Gazelle Liquid, Kachikoma SL, Leptostar 200 SC, Tazonit 200 SL a Mospilan Mizu 120 SL a Yoroi SL**. Účinná látka acetamiprid je selektívny insekticíd so systémovým účinkom, ktorý je v rastline rozvádzaný translaminárne. Viaže sa na nikotínové receptory acetylcholínu, čo spôsobuje množstvo symptómov od hyperexcitácie po letargiu a paralýzu. Acetylcholín je hlavným excitačným neurotransmitterom v centrálnom nervovom systéme hmyzu. Účinná látka tau-fluvalinate v prípravku **Mavrik** alebo **Scotia** patrí do skupiny

pyrethroidov. Pôsobí ako kontaktný a požerový jed. Mechanizmus účinku spočíva v tom, že zasahuje do nervového systému hmyzu, naruša funkciu neurónov v interakcii s biochémiou sodíka. Nemá systémový účinok, preto je potrebné, aby boli postrekom rovnomerne ošetrované všetky časti rastlín. Prípravok **Sivanto Energy** je systémovo, kontaktne a požerovo pôsobiaci insekticíd s flexibilnou možnosťou aplikácie. Narušuje prenos impulzov v rámci nervového systému hmyzu škodiacemu na kultúrnych plodinách. Viazá sa na proteín acetylcholinových receptorov, kde depolarizáciou spôsobuje narušenie nervových buniek. Tento proces nemôže byť deaktivovaný pôsobením acetylcholinesterázy, je teda nezvratný a spôsobuje poruchy nervového systému škodcov a ich následné odumretie. Obsahuje kombináciu účinných látok deltamethrin+flupyradifurone.

Pravidelne v čase mliečnej zrelosti nalietajú do porastov obilnín **vošky**. Ich početnosť býva rôzna v závislosti od počasia, pestovanej odrody, lokality a úrovne insekticídneho ošetrovania. Listy obilnín sú osídlené kolóniami svetlozelených vošiek. Je to **voška trávová** (*Metopolophium dirhodum*). Zostáva cicat' len na listoch, prípadne stebľách, čo môže pri premnožení spôsobiť ich žltnutie a skrúcanie. Jej najväčšia škodlivosť je v prenášaní vírusov žltej zakrpatenosti jačmeňa (BYDV) a vírusu mozaiky kukurice (MMV). V jeseni prelieta na primárnych hostiteľov: ruža, jahoda alebo repík lekárske, kladie na nich vajíčka a v tejto forme aj prezimuje. **Voška čremchová** (*Rhopalosiphum padi*) je tmavozelená až olivovohnedá. Tiež sa vyskytuje najviac na spodnej strane listov a v listových pošvách. U nás je veľmi rozšírená, cicaním spôsobuje poškodenie listov. Primárnym hostiteľom je čremcha obyčajná na ktorej prezimuje vo forme vajíčok. Práve táto voška je najvýznamnejším prenášačom vírusu žltej zakrpatenosti jačmeňa (BYDV). Obidve spomenuté vošky sú teda tzv. listové vošky a ošetrovanie proti nim sa odporúča na konci kvitnutia pšenice pri výskyte 25 a viac vošiek v priemere na jednu odnož. V jarnom jačmeni len v štádiu steblovania pri výskyte 25-30 vošiek na 30 % odnoží, čo v našich podmienkach nebolo splnené. V klasoch a na zástavových listoch najviac škodí monocyklická **voška ovsená** (*Sitobion avenae*), ktorá prežíva celý vývoj na obilninách a trávach, na ktorých vo forme vajíčka aj prezimuje. Premnožením dokáže oslabiť klasy a znížiť úrodu vo fáze kvitnutia až mliečnej zrelosti. Nepriama škodlivosť je v prenose vírusu ako pri predchádzajúcej voške a vo vylučovaní medovice vplyvom čoho sa na napadnutých častiach rastlín premnožujú huby. V potravinárskej pšenici klesá pekárskaya kvalita zrna, z napadnutého jačmeňa je znížená kvalita sladú a v množiteľských porastoch sa zhoršuje kvalita osiva. Práve táto voška je preto najškodlivejšia. Optimálna ochrana klasov je od konca kvitnutia do začiatku tvorby obilky ak je 3-5 vošiek v priemere na klas.

Autorizované prípravky v obilninách proti voškám aj bylomorovi sú uvedené pyretoidy: cypermethrin, deltamethrin gamma-cyhalothrin, lambda-cyhalothrin a účinná látka acetamiprid. Špecialista na vošky **pirimicarb** **Pirimor 50 WG** patrí medzi karbamátové zlúčeniny. Je selektívny, účinkuje ako dotykový a dýchací jed pôsobiaci ako inhibítor cholinesterázy. V rastlinných pletivách je translokovaný a pôsobí hĺbkovo. Použiť sa môže najneskôr do štádia mäkkej voskovej zrelosti (BBCH 85). Autorizovaný proti voškám je aj tau-fluvalinate v prípravku **Mavrik** alebo **Scottia** a prípravok **Sivanto Energy** s kombináciou účinných látok deltamethrin+flupyradifurone.